

הטילים קודם, הגרעין אחר כך: האסטרטגיה במלחמה באיראן

written by אלי קלוטשטיין | 09.03.2026

העילה העיקרית, אולי, שבגינה יצאה ארה"ב למלחמה באיראן ¹ ועליה גם נסובו דיוני המשא ומתן בין הרפובליקה האסלאמית לווינגטון, אי שם בעבר הרחוק לפני כשבוע וחצי ² היא תוכנית הגרעין של טהרן. אלא שמאז פתיחת המלחמה לפני קצת יותר משבוע, נדמה שעיקר המיקוד של חילות האוויר של ישראל וארה"ב מופנה דווקא לדברים אחרים.

היו פה חיסולים של בכירי ההנהגה האיראנית, פגיעה במוסדות שלטון, תקיפת התשתיות של רשויות אכיפת הדיכוי של הממשל על האזרחים, וכמובן הטיפול העמוק והנרחב בתוכנית הטילים הבליסטיים והכטב"מים של טהרן. בתוך כל זה, נראה שלמעט כמה הפצות נקודתיות ³ תוכנית הגרעין נותרה מעט בצד. מכיוון שצריך לנתח את המצב בצניעות ובזהירות, וברקע ההבנה שלא כל המידע גלוי ומפורסם, ניתן לומר בזהירות שגם אם מתקני הגרעין נמצאים באופן משמעותי על הכוונת, הרי שהתקיפות עליהן לא זוכות לאותו הד שקיבלו במבצע הקודם.

עשויות להיות לכך כמה סיבות: ראשית כול, מרגע שהחלה המלחמה, וממילא המשטר בטהרן שרוי בכאוס ונתון תחת מעקב מתמיד ⁴ תוכנית הגרעין הפכה דחופה פחות מאימים מיידיים יותר כגון הטילים או מטרות חשובות יותר כמו הפלת השלטון האיראני. הרי אם ייפול השלטון ובמקומו יעלה גורם נוח יותר, תוכנית הגרעין גם כך תהיה פחות מסוכנת. אין משמעות הדבר שארה"ב וישראל לא יטפלו בה, אך ניתן לדחות זאת להמשך הדרך.

שנית, חלק נכבד מהאתרים הגדולים של תוכנית הגרעין אכן הותקפו כבר במבצע הקודם ביוני 2025, ומשמעות הדבר היא שרבים מהם יצאו מכלל שימוש לפחות בטווח הקצר. אין למשל עדויות גלויות לכך שהאתרים בנתנו או בפורדו חזרו לפעילות גם שמונה חודשים לאחר שהמפציצים האמריקניים עשו בהם שמות. עם זאת, ייתכן שיש באתרים אלה ציוד שיוכל לסייע להתנעה מחדש של תוכנית גרעין, ואולי אפילו חומר גרעיני שלא נפגע ⁵ כך שאין סיבה לא לפגוע בהם. כמו כן, עבודות הבינוי באתר החדש בהרים שסמוכים לנתנו, "פיק אקס", רמזו שהוא עתיד להפוך למבצעי כבר בחודשים הקרובים.

העובדה שהאיראנים טרחו לנסות לבצר חלק מהאתרים הללו ⁶ כמו למשל פרצ'ין או האתר החדש בסמוך לנתנו ⁷ בכיפות בטון ולשפוך עליהם אדמה לפני פרוץ המלחמה מוכיחה שהם מבינים את חשיבותם האפשרית בעתיד. הם ביקשו להגן עליהם ככל האפשר מפני מתקפה, כדי לשמר גחלת לתוכנית גרעין שתקום שוב בעתיד.

שלישית, ייתכן שטראמפ שומר את מתקני הגרעין כקלף מיקוח מול משטר חדש או כמנוף איומים אפשרי במקרה שהדברים יחזרו למסלול של הידברות. אם אין על מה לדבר, גם

האמריקנים לא יוכלו לגשת לשולחן המשא ומתן.

מה נעשה עד כה נגד הגרעין איראני מאז תחילת המלחמה? יש כמה דוגמאות: הבולטת שבהן היא הפגיעה במתקפת גרעין חשאית בטהרן ביום הרביעי למלחמה, שככל הנראה נהרסה כליל. הותקף גם המתקן בנתנז, שהושמד לפי ההערכה במבצע הקודם [2] ובין היתר נעשה ניסיון כנראה לחסום את הגישה האיראנית אליו באמצעות הפצצת דרכי הנסיעה למקום. דווח גם על הפצצות באספהאן, שם לפי הסברה קבורים עדיין בתעלות שבבטן האדמה מאות הקילוגרמים של אורניום מועשר לרמה של 60 אחוזים שאוחסנו שם ביוני.

עם זאת, ההערכות האחרונות הן שהמתקן בפרצ'ין טרם הופץ [2] אף שמתקן טילים סמוך אליו הושמד. כמו כן, האתר בהרים בסמוך לנתנז לא הותקף. בשלב הנוכחי מוכרת תקיפה על כלי רכב בסמוך לאתר, אולי אמצעי הגנה אווירית, מה שעשוי לסלול את הדרך לתקיפה נרחבת יותר של מפציצים אסטרטגיים.

צריך גם לציין שיש חשיבות לתקיפת תוכנית הטילים ביחס לגרעין. שכן בהיעדר טילים לשגר את הפצצה, האיראנים יאלצו לחפש דרכים אחרות להפעיל אותה. בנוסף, חיסולו של עלי שמח'אני, יועצו הבכיר של המנהיג הקודם עלי ח'מינאי ומי שנחשב לאבי הגרעין והאחראי עליה, מצטרף לפגיעה בכמות גדולה של ראשי התוכנית במבצע ביוני.

אחד היעדים החשובים בעת הנוכחית הוא אותם מאות קילוגרמים של אורניום מועשר לרמה גבוהה, שיש לאתר ולהשמיד או להוציא מאיראן. זאת, משום שאם טהרן תרצה בעתיד להמשיך את העבודה מהמקום שבו נעצרה לפני יוני, הימצאות של חומר כזה [2] שיש בו די לכתריסר פצצות גרעיניות [2] יחסוך לה הרבה מאוד זמן ומאמץ אם תשקם מרכיבים אחרים של תוכנית הגרעין. אין גם שום הצדקה להימצאות של חומר מועשר לרמה כה גבוהה בכמות כזו באיראן מלבד צורך צבאי. לא לחינם החומר הזה היה, בין היתר, במרכז הדרישות האמריקניות במשא ומתן עם הרפובליקה האסלאמית.

לפי דיווח השבוע בניו-יורק טיימס, בארה"ב מעריכים שלאיראן יש אפשרות להגיע לחומר הזה, שכנראה קבור באספאהן ומאוחסן בצורה גזית בתוך מכלים, אך דרך הגישה אליו צרה במיוחד. ייתכן שהתקיפות במקום, אגב, כוונו כדי למנוע את אפשרות הנסיעה למקום בקלות. האמריקנים ממשיכים לעקוב אחר הנעשה באתר, וסביר להניח שישומו לב לכל ניסיון איראני להוציא את החומר הקבור במעמקי האדמה.

בינתיים, וושינגטון וירושלים יכולות לשקול ביצוע מבצע נרחב להוציא את החומר בעצמן ולטפל בבעיה בכוחות עצמאיים. לא מדובר רק במשימה פשוטה של כוחות קרקעיים, שכן תיאורטית זו משימה שתארך לא מעט זמן, ותכלול חפירה של דרכי הגישה לחומר באופן בטוח והוצאתו משם, תוך ניטור מצב הקרינה הגרעינית באתר.

לישראל יש היסטוריה מוצלחת במבצעים קרקעיים בלב שטח האויב בעזרת כוחות מיוחדים,

ואפילו תיחום שמור של השטח שבו נעשתה הפעולה במשך כמה שעות [2] כמו במבצע רבות הדרכים בסוריה בספטמבר 2024 להשמדת מפעל ייצור טילים איראני במדינה. אפילו בסוף השבוע האחרון פעלו כוחות מיוחדים בלבנון לנסות למצוא את שרידיו של רון ארד, ובעזה יצאו לדרך מבצעים חשאיים של כוחות מיוחדים לחפירת שרידי החטופים.

אלא שאין מה להשוות בין סוריה ואיראן, למשל: במבצע ב-2024 היה מדובר במדינה שהייתה שרויה בכאוס של מלחמת אזרחים ארוכת שנים, ונעשה מול כוחות ביטחון שכוחם מצומצם בהרבה. משימה לדליית האורניום ממעמקי התעלות באספהאן תדרוש שמירה על שטח נרחב מול כוחות אויב לא מועטים, שבוודאי ינסה למנוע זאת, וייתכן שתימשך יממות אחדות. במקביל, העבודה בשטח תתבצע בכלים כבדים, שיש להביא אותם למקום מהאוויר.

ייתכן שארה"ב וישראל ינסו לתכנן מבצע כזה, אך הוא ידרוש כוחות ייעודים לא קטנים, וככל הנראה ריכוך נרחב מהאוויר של השטח קודם לכן, כולל השמדת כל ההגנות האוויריות והקרקעיות ומניעת דרכי גישה לכלי רכב. רק לאחר מכן יוצנחו הכוחות ותחל העבודה. כל פעולה כזאת יכולה גם להסתיים בנפגעים רבים. אם ייעשה ניסיון להשמיד מהקרקע גם את האתר המבוצר בבטן הר שסמוך לנתנז, הוא יכול להיראות כך.

ראינו כבר דבר הזויים מאלה במלחמה הזאת, כולל מבצעים שמעבר לכל דמיון. מכיוון שמסגרת הזמן של המלחמה עשויה להיות מצומצמת, סביר להניח שבקרוב נתחיל לראות מתקפות נרחבות יותר על מתקני הגרעין [2] ואולי הפתעות מסוג שלא חשבנו עליהן. הנשיא דונלד טראמפ התייחס לאפשרות באחרונה שארה"ב תיזום מבצע כזה, ואמר כי יידרש לכך זמן. אם העניינים ממילא מתקדמים במלחמה מהר מהצפוי, גם לוח הזמנים של מבצע כזה עשוי להיות מוקדם יותר.

פורסם בישראל היום, בתאריך 9 במרץ, 2026.

הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.